Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 4. 12. 2014, sp. zn. 21 Cdo 559/2014, ECLI:CZ:NS:2014:21.CDO.559.2014.1

Číslo: 69/2015

Právní věta:

Účastníkem dražby prováděné při likvidaci dědictví soudním exekutorem podle ustanovení § 76 odst. 2 ex. ř. je notář, jenž byl soudem pověřen, aby jako soudní komisař provedl úkony v řízení o dědictví, a na jehož návrh se provádí zpeněžení zůstavitelova majetku v dražbě prováděné soudním exekutorem; v dražbě má postavení oprávněného. Povinný v této dražbě nevystupuje.

Udělil-li soudní exekutor v dražbě nemovitosti prováděné při likvidaci dědictví podle ustanovení § 76 odst. 2 ex. ř. příklep, mohou proti usnesení o příklepu podat odvolání pouze notář, jenž byl soudem pověřen, aby jako soudní komisař provedl úkony v řízení o dědictví, vydražitel a dražitelé, kteří po udělení příklepu vznesli námitky, popřípadě též osoby, které mají na dražené nemovitosti předkupní právo, věcné právo (s výjimkou práv zajišťujících pohledávky) nebo nájemní právo, kterým nebyla doručena dražební vyhláška, jestliže se z tohoto důvodu nezúčastnily dražby.

Ten, kdo popírá, že určitá věc, právo nebo jiná majetková hodnota patřily do majetku zůstavitele nebo že by mohly být z jiného důvodu zpeněženy při likvidaci dědictví a výtěžek zpeněžení použit k uspokojení zůstavitelových věřitelů, musí své právo uplatnit návrhem, kterým se bude u soudu, u něhož je vedeno příslušné řízení o dědictví, domáhat rozhodnutí, že označená věc, právo nebo jiná majetková hodnota nepatří do likvidace dědictví; dokud nebude o tomto návrhu pravomocně rozhodnuto, nesmí soud (notář jako soudní komisař) přistoupit ke zpeněžení takové věci, práva nebo jiné majetkové hodnoty podle ustanovení § 175u odst. 1 o. s. ř.

Soud: Nejvyšší soud

Datum rozhodnutí: 04.12.2014

Spisová značka: 21 Cdo 559/2014

Číslo rozhodnutí: 69

Číslo sešitu: 7

Typ rozhodnutí: Usnesení

Hesla: Dražba, Likvidace dědictví

Předpisy: § 175l o. s. ř. ve znění do 31.12.2012
§ 175u o. s. ř. ve znění od 01.09.2009 do 31.12.2012
§ 335 o. s. ř. ve znění od 01.09.2009 do 31.12.2012
§ 336 o. s. ř. ve znění od 01.09.2009 do 31.12.2012
§ 336a o. s. ř. ve znění od 01.09.2009 do 31.12.2012
§ 336b o. s. ř. ve znění od 01.09.2009 do 31.12.2012
§ 336c o. s. ř. ve znění od 01.09.2009 do 31.12.2012

§ 336h o. s. ř. ve znění do 31.12.2012
§ 336o o. s. ř. ve znění do 31.12.2012
§ 38 o. s. ř. ve znění do 31.12.2012
§ 74 předpisu č. 120/2001Sb. ve znění do 31.12.2012
§ 76 odst. 2 předpisu č. 120/2001Sb. ve znění do 31.12.2012

Druh: Rozhodnutí ve věcech občanskoprávních, obchodních a správních

Sbírkový text rozhodnutí:

Řízení o dědictví po Z. T., zemřelém dne 13. 6. 2003, bylo zahájeno usnesením Okresního soudu ve Zlíně ze dne 24. 6. 2003. Provedením úkonů v řízení o dědictví po zůstaviteli byla pověřena (§ 38 o. s. ř.) JUDr. E. D., notářka ve Zlíně.

Okresní soud ve Zlíně – poté, co dovodil, že dědické právo po zůstaviteli svědčí jeho manželce M. T., a jeho dětem M. T., R. T., a M. T. (nyní T.), – usnesením ze dne 11. 7. 2008 určil, že obvyklá cena majetku ve společném jmění zůstavitele s „pozůstalou manželkou" činí 2 440 819 Kč, rozhodl, který majetek a jaké závazky připadají manželce zůstavitele M. T. a který majetek a jaké závazky připadají „do dědictví", určil obvyklou cenu majetku zůstavitele ve výši 1 220 409,50 Kč, dluhy zůstavitele ve výši 5 479 114,50 Kč a předlužení dědictví ve výši 4 258 705 Kč; nemovitost „v katastrálním území N., obec N., zapsaná na LV 2919, a to budova na pozemku parc. č. st. 2258, pozemky parc. č. st. 2258, parc. č. 2150/250 a parc. č. 2152/341 a součásti a příslušenství, zejména venkovní úpravy a trvalé porosty", která podle okresního soudu patřila v době smrti zůstavitele do jeho společného jmění s manželkou M. T., připadla z jedné ideální poloviny manželce zůstavitele M. T. a z druhé ideální poloviny „do dědictví".

K odvolání M. T., M. T., R. T. a M. T. Krajský soud v Brně usnesením ze dne 19. 3. 2009 usnesení soudu prvního stupně změnil tak, že „ze závazků ze společného jmění manželů" ve výroku vymezených „připadá polovina pozůstalé manželce M. T. a polovina do dědictví" a že obvyklá cena majetku zůstavitele činí 1 220 409,50 Kč, výše dluhů činí 5 257 373,90 Kč a výše předlužení v době smrti zůstavitele činí 4 036 964,20 Kč, a potvrdil ve výroku o určení obvyklé ceny majetku ve společném jmění manželů a o rozhodnutí, co z tohoto majetku připadá manželce zůstavitele M. T. a co připadá „do dědictví". Dospěl mimo jiné (shodně s okresním soudem) k závěru, že „nemovitosti zapsané v katastru nemovitostí na LV č. 2919 pro obec a k. ú. N." patřily do společného jmění zůstavitele a M. T., když po zrušení jejich společného jmění rozsudkem Okresního soudu ve Zlíně ze dne 15. 8. 2000, který nabyl právní moci dne 22. 9. 2000, nedošlo k jeho vypořádání dohodou, která by byla účinným právním úkonem. Usnesení krajského soudu nabylo (podle potvrzení ve spise) právní moci dnem 11. 5. 2009.

Okresní soud ve Zlíně poté na návrh dědiců usnesením ze dne 19. 8. 2009 nařídil likvidaci dědictví a vyzval věřitele zůstavitele, aby do 30. 9. 2009 oznámili soudu své pohledávky s tím, že pohledávky, které nebudou při likvidaci uspokojeny, zaniknou. Dospěl k závěru, že dědictví je předlužené a že všechny ostatní podmínky pro nařízení likvidace dědictví byly splněny. Usnesení nabylo (podle potvrzení ve spise) právní moci dnem 1. 10. 2009.

Okresní soud ve Zlíně usnesením ze dne 20. 4. 2010 ustanovil znalkyní z oboru ekonomika – ceny a odhady Ing. I. M., které uložil, aby podala znalecký posudek o „tržní ceně" ideální poloviny nemovitostí „zapsaných u Katastrálního úřadu pro Zlínský kraj, katastrální pracoviště Z., pro katastrální území a obec N., na listu vlastnictví č. 2919" ke dni vyhotovení znaleckého posudku.

Poté, co znalkyně Ing. I. M. podala znalecký posudek ze dne 29. 4. 2010, v němž stanovila obvyklou cenu ideální poloviny nemovitostí ve výši 1 100 000 Kč, Okresní soud ve Zlíně (notářka JUDr. E. D.

jako soudní komisařka) dopisem ze dne 6. 9. 2010 požádal soudního exekutora JUDr. M. R., aby v dražbě provedené podle ustanovení § 76 odst. 2 zákona č. 120/2001 Sb., o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád) a o změně dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů, zpeněžil (mimo jiné) ideální polovinu nemovitostí „zapsaných u Katastrálního úřadu pro Zlínský kraj, katastrální pracoviště Z., pro katastrální území a obec N., na listu vlastnictví č. 2919, v hodnotě 1 100 000 Kč".

Soudní exekutor JUDr. M. R. usnesením ze dne 11. 10. 2010 rozhodl, že dražba předmětného spoluvlastnického podílu na nemovitostech „se všemi součástmi a příslušenstvím, jak jsou tyto nemovitosti zapsány u Katastrálního úřadu pro Zlínský kraj – Katastrálního pracoviště Z. na LV č. 2919 pro katastrální území N., a tak, jak jsou popsány ve znaleckém posudku znalce Ing. I. M. ze dne 29. 4. 2010", se bude konat dne 29. 11. 2010 ve 14 hod. „v sídle Exekutorského úřadu Zlín", že nejnižší podání se stanoví ve výši 733 333 Kč a že s nemovitostí nejsou spojena žádná práva a závady. Poté, co manželka zůstavitele M. T. podala žalobu „o vyloučení věci z výkonu rozhodnutí", soudní exekutor JUDr. M. R. usnesením ze dne 29. 11. 2010 odročil dražbu předmětného spoluvlastnického podílu na nemovitostech na neurčito.

Soudní exekutor JUDr. M. R. usnesením ze dne 9. 3. 2012 nařídil dražbu předmětného spoluvlastnického podílu na nemovitostech na den 25. 4. 2012 „formou elektronické dražby". Poté, co manželka zůstavitele M. T. podala proti tomuto usnesení žalobu pro zmatečnost, soudní exekutor JUDr. M. R. usnesením ze dne 24. 4. 2012 dražbu odročil na neurčito.

O k r e s n í s o u d ve Zlíně usnesením ze dne 1. 11. 2012 žalobu pro zmatečnost podanou M. T. zamítl a rozhodl, že žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů řízení. K odvolání M. T. Krajský soud v Brně usnesením ze dne 28. 3. 2013 potvrdil usnesení soudu prvního stupně a rozhodl, že žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů odvolacího řízení.

Poté, co Okresní soud ve Zlíně rozsudkem ze dne 4. 6. 2012, potvrzeným rozsudkem Krajského soudu v Brně – pobočky ve Zlíně ze dne 21. 11. 2012, zamítl žalobu manželky zůstavitele M. T. podanou proti notářce JUDr. E. D. o vyloučení předmětného spoluvlastnického podílu na nemovitostech „z exekuce", soudní exekutor JUDr. M. R. usnesením ze dne 14. 2. 2013 nařídil dražbu předmětného spoluvlastnického podílu na nemovitostech na den 3. 4. 2013 „formou elektronické dražby". Usnesení bylo – kromě dalších osob – doručeno též dovolatelům.

O elektronické dražbě, která proběhla dne 3. 4. 2013, vyhotovil soudní exekutor JUDr. M. R. protokol; z něho (mimo jiné) vyplývá, že k předmětu dražby nebylo uplatněno předkupní právo, že účastníky dražby byli G., spol. s r. o., a MI, s. r. o., že dražba trvala dne 3. 4. 2013 od 9.00.00 hod do 11.47.03 hod, že nejvyšší podání učinila společnost G., spol. s r. o., ve výši 1 119 333 Kč a že námitky proti udělení příklepu vznesla M. T.

Soudní exekutor JUDr. M. R. usnesením ze dne 4. 4. 2013 udělil příklep o nabytí předmětného spoluvlastnického podílu na nemovitostech vydražiteli G., spol. s r. o., s tím, že lhůta k zaplacení nejvyššího podání ve výši 1 119 333 Kč, na něž se započítává vydražitelem složená jistota ve výši 200 000 Kč, se stanoví do 14 dnů ode dne právní moci usnesení o příklepu. Námitky M. T. proti udělení přílepu odmítl s odůvodněním, že jí, jak již bylo uvedeno v „rozhodnutí" Krajského soudu v Brně – pobočky ve Zlíně ze dne 21. 11. 2012, možnost obrany prostřednictvím vylučovací žaloby nepřísluší.

K odvolání M. T., M. T. a R. T. K r a j s k ý s o u d v Brně usnesením ze dne 31. 7. 2013 potvrdil usnesení soudního exekutora o udělení příklepu. Odvolací soud nejprve dovodil, že M. T., M. T. a R. T. mají jako účastníci řízení o dědictví po zůstaviteli Z. T. „obdobné postavení jako povinný v exekučním řízení", a dospěl k závěru, že „nedošlo k vadám, které by způsobily, že se odvolatelé nemohli zúčastnit dražby konané dne 3. 4. 2013 (usnesení o nařízení dražebního jednání M. T.

osobně převzala a ostatním odvolatelům bylo „doručeno fikcí“), že správnost rozhodnutí o nařízení likvidace dědictví nelze v tomto řízení již posuzovat a že podání nové žaloby o vyloučení předmětného spoluvlastnického podílu z exekuce nemá vliv na správnost provedené dražby, když je zjevné, že jde o žalobu obsahově stejnou, o níž již bylo soudy pravomocně rozhodnuto.

Proti tomuto usnesení odvolacího soudu podali M. T., M. T. a R. T. dovolání. Napadají v první řadě zákonnost nařízení likvidace dědictví, když dovozují, že některé přihlášené pohledávky „neexistují a byly pouze uměle vytvořeny za účelem předlužení dědictví“. Dovolatelé nesouhlasí ani s tím, že likvidace dědictví nadále probíhá i přes podané žaloby na vyloučení dotčených nemovitostí z nařízené likvidace, a dovozují, že „nebyly splněny podmínky pro nařízení dražby“ předmětného spoluvlastnického podílu na nemovitostech, které „měly být již před úmrtím“ zůstavitele „ve výlučném vlastnictví“ M. T. na základě „platné“ dohody o vypořádání společného jmění manželů ze dne 16. 10. 2000, jež „pochybením Katastrálního úřadu a Finančního úřadu“ nenabyla účinnosti, přestože „byl i řádně a včas podán návrh na povolení vkladu vlastnického práva do katastru“, a které tedy „nemohly být ani zahrnuty do majetku patřícího do dědictví po zůstaviteli“, a že se odvolací soud s těmito námitkami „žádným způsobem nevypořádal“ a „ignoroval“ také „nově uváděné skutečnosti“ v podaných žalobách o vyloučení dotčených nemovitostí z majetkové podstaty dědictví, o kterých doposud nebylo rozhodnuto. Dovolatelé považují pokračování likvidace dědictví za „nesprávné“, neboť dovolatelka M. T. „projevila zájem“ odkoupit dotčené nemovitosti, a to na základě kupní smlouvy sjednané s notářkou JUDr. D. o odkoupení nemovitostí z volné ruky, nikoliv však za kupní cenu stanovenou notářkou, ale za cenu určenou soudním znalcem po odečtu jejích investic provedených do předmětných nemovitostí, poukazují na to, že došlo před nařízením dražby k porušení „zákonného předkupního práva“ M. T., pokládají postup soudní komisařky JUDr. E. D. za „nezákonný“, v jehož důsledku došlo k „porušení práva na vypořádání spoluvlastnictví podle § 142 odst. 1 obč. zák.“, a za „zmatečný“, neboť ohledně případného odkupu „spoluvlastnického podílu“ nebylo M. T. „vůbec umožněno“ jednat před soudem; odvolací soud se námitkami M. T. ohledně porušení jejího zákonného předkupního práva jako podílového spoluvlastníka „nezabýval“ a „nevypořádal“ a rozhodnutí odvolacího soudu tedy je v této části „nepřezkoumatelné“. Dovolatelé dále odvolacímu soudu vytýkají závěr o tom, že „jsou ve stejném postavení jako osoby povinné“, a tedy že „neměli ani právo zúčastnit se dražby“. Mají za to, že jsou účastníky dědického řízení nadále i po nařízení likvidace dědictví, že při likvidaci dědictví „nejsou právními nástupci zůstavitele“, že zákaz osobě povinné nakládat se svým majetkem na dědice nedopadá, neboť nejsou v postavení dlužníka, a že by na základě takového výkladu „neměli žádná práva k majetku patřícímu do dědictví“ a bylo by jim „zamezeno uplatnit své zákonné předkupní právo a jiná práva spoluvlastníků“, jako tomu bylo v případě dovolatelky M. T., které „nebylo umožněno zúčastnit se nařízené dražby a uplatnit své předkupní právo“. Odvolací soud podle názoru dovolatelů M. T. a R. T. pochybil také při závěru o řádném doručení dražební vyhlášky těmto dovolatelům, když „doručení fikcí vyvěšením na úřední desce soudního exekutora nemůže být nikdy účinné“, protože M. T. a R. T. nemohli „předpokládat“ vyvěšení výzvy k vyzvednutí písemností, které nebylo možno zanechat v místě bydliště, na úřední desce „jim neznámého“ soudního exekutora, a v důsledku nedoručení dražební vyhlášky jim nebylo umožněno zúčastnit se dražby. Dovolatelé navrhli, aby dovolací soud změnil usnesení odvolacího soudu tak, že „se příklep neuděluje“, nebo aby usnesení odvolacího soudu a soudního exekutora zrušil a věc vrátil „soudní komisařce JUDr. E. D.“ k dalšímu řízení.

N e j v y š š í s o u d zrušil rozhodnutí odvolacího soudu a věc mu vrátil k dalšímu řízení.

Z odůvodnění:

Nejvyšší soud jako soud dovolací (§ 10a o. s. ř.) po zjištění, že dovolání proti pravomocnému usnesení odvolacího soudu bylo podáno oprávněnými osobami ve lhůtě uvedené v ustanovení § 240 odst. 1 o. s. ř. a že dovolání je třeba i v současné době projednat a rozhodnout – jak vyplývá z ustanovení čl. II bodu 2 zákona č. 293/2013 Sb. – podle zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění

pozdějších předpisů, účinném do 31. 12. 2013, se nejprve zabýval otázkou přípustnosti dovolání.

Dovoláním lze napadnout pravomocná rozhodnutí odvolacího soudu, pokud to zákon připouští (§ 236 odst. 1 o. s. ř.).

Není-li stanoveno jinak, je dovolání přípustné proti každému rozhodnutí odvolacího soudu, kterým se odvolací řízení končí, jestliže napadené rozhodnutí závisí na vyřešení otázky hmotného nebo procesního práva, při jejímž řešení se odvolací soud odchýlil od ustálené rozhodovací praxe dovolacího soudu nebo která v rozhodování dovolacího soudu dosud nebyla vyřešena nebo je dovolacím soudem rozhodována rozdílně anebo má-li být dovolacím soudem vyřešená právní otázka posouzena jinak (§ 237 o. s. ř.).

V projednávané věci bylo pro rozhodnutí odvolacího soudu významné (mimo jiné) vyřešení otázky, jak se při likvidaci dědictví postupuje (ve smyslu ustanovení § 175u odst. 1 o. s. ř.) při zpeněžování jednotlivých věcí, práv a jiných majetkových hodnot v dražbě prováděné soudním exekutorem podle ustanovení § 76 odst. 2 zákona č. 120/2001 Sb., o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád) a o změně dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů. Vzhledem k tomu, že tato otázka procesního práva dosud nebyla v rozhodování dovolacího soudu vyřešena, dospěl Nejvyšší soud k závěru, že dovolání M. T., M. T. a R. T. je podle ustanovení § 237 o. s. ř. přípustné.

Po přezkoumání rozsudku odvolacího soudu ve smyslu ustanovení § 242 o. s. ř., které provedl bez jednání (§ 243a odst. 1, věta první, o. s. ř.), Nejvyšší soud dospěl k závěru, že dovolání je opodstatněné.

Likvidace dědictví se v projednávané věci řídí, ačkoliv zůstavitel zemřel dne 13. 6. 2003, i v současné době zákonem č. 99/1963, občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů účinném – jak vyplývá z ustanovení čl. II. bodu 9 zákona č. 7/2009 Sb., kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony, z ustanovení čl. II bodu 1 zákona č. 404/2012 Sb., kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony, a z ustanovení čl. II bodu 1 zákona č. 396/2012 Sb., kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony – v době od 1. 9. 2009 do 31. 12. 2012 a zákonem č. 120/2001 Sb., o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád) a o změně dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů účinném – jak vyplývá z ustanovení čl. IV bodu 1 zákona č. 396/2012 Sb., kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony – do 31. 12. 2012.

Nařízení likvidace dědictví má za následek, že soud učiní opatření, aby veškerý majetek, o němž se podařilo zjistit, že patřil zůstaviteli, byl zpeněžen, a aby výtěžek získaný zpeněžením zůstavitelova majetku byl rozvržen mezi věřitele, kteří mají právo alespoň na částečné uspokojení svých pohledávek za zůstavitelem z rozdělované podstaty.

Způsoby, jimiž lze při likvidaci dědictví provést zpeněžení zůstavitelova majetku, jsou vypočteny v ustanovení § 175u odst. 1 o. s. ř. Jednotlivé věci, práva a jiné majetkové hodnoty lze zpeněžit podle ustanovení občanského soudního řádu o výkonu rozhodnutí prodejem movitých věcí, nemovitostí a podniku nebo ve veřejné dražbě prováděné podle zákona č. 26/2000 Sb., o veřejných dražbách, ve znění pozdějších předpisů, nebo v dražbě provedené soudním exekutorem podle ustanovení § 76 odst. 2 ex. ř. anebo prodejem mimo dražbu (srov. § 175u odst. 1, větu první, o. s. ř.). Likvidaci dědictví lze mimo dražbu provést také prodejem všeho nebo zbývajícího majetku jedinou smlouvou (srov. § 175u odst. 1, větu druhou, o. s. ř.). Úkony soudu při likvidaci dědictví provádí notář, který byl soudem pověřen, aby jako soudní komisař provedl úkony v řízení o dědictví (srov. § 38 odst. 2 o. s. ř.). Úkony notáře, které provedl jako soudní komisař, se považují za úkony soudu (srov. § 38 odst. 3 o. s. ř.). Prodej mimo dražbu při likvidaci dědictví může notář uskutečnit jen se souhlasem soudu

(srov. § 175zd odst. 2, větu první, o. s. ř.); zpeněžení jednotlivých věcí, práv a jiných majetkových hodnot jiným způsobem než prodejem mimo dražbu notář jako soudní komisař uskutečňuje, aniž by k tomu potřeboval souhlas soudu.

Soudní exekutor může provést dražbu movité či nemovité věci na návrh vlastníka či osoby oprávněné disponovat s věcí; přitom postupuje přiměřeně podle ustanovení exekučního řádu (srov. § 76 odst. 2 ex. ř.).

Dražba prováděná soudním exekutorem na návrh vlastníka nebo osoby oprávněné disponovat s věcí nepředstavuje exekuci k vynucení splnění povinnosti, kterou by povinnému uložilo vykonatelné rozhodnutí soudu nebo jiný exekuční titul; jde o tzv. další činnost exekutora (upravenou v Části první, Hlavě V exekučního řádu), o níž exekutor a „žadatel" sepisují písemnou smlouvu (srov. § 74 odst. 3 ex. ř.). Podal-li návrh na provedení dražby (jako „žadatel") notář jako soudní komisař při likvidaci dědictví, jedná se o právní prostředek zpeněžení movitých či nemovitých věcí patřících do zůstavitelova majetku (popřípadě do majetku jiné osoby, který lze použít k uspokojení zůstavitelových věřitelů) uskutečňovaný na základě smlouvy uzavřené mezi soudním exekutorem a notářem jako pověřeným soudním komisařem. Ustanovení exekučního řádu se proto při provedení dražby použijí jen přiměřeně, tedy jen tehdy a pouze tak, jak to odpovídá smyslu a účelu „smluvené" dražby jakožto právního prostředku zpeněžení majetku; totéž platí o použití ustanovení občanského soudního řádu upravujících výkon rozhodnutí prodejem movitých věcí a nemovitostí, která se aplikují (ve smyslu ustanovení § 69 ex. ř.) při provádění exekuce prodejem movitých věcí a nemovitostí.

Účastníkem dražby prováděné při likvidaci dědictví soudním exekutorem podle ustanovení § 76 odst. 2 ex. ř. je nepochybně notář, jenž byl soudem pověřen, aby jako soudní komisař provedl úkony v řízení o dědictví, který podal u soudního exekutora návrh na provedení dražby a který tedy (jako „žadatel") sjednal se soudním exekutorem o této jeho tzv. další činnosti smlouvu; v dražbě má postavení oprávněného.

Povinný v dražbě prováděné soudním exekutorem podle ustanovení § 76 odst. 2 ex. ř. nevystupuje, neboť při ní nejde – jak uvedeno již výše – o vymáhání splnění povinnosti. Postavení povinného tedy v dražbě nemají ani ti, o nichž bylo možné (v době do nařízení likvidace dědictví) mít důvodně za to, že jsou zůstavitelovými dědici, ani osoby, které popírají, že by zpeněžované movité a nemovité věci patřily zůstaviteli, popřípadě že by mohly být z jiného důvodu zpeněženy za účelem uspokojení zůstavitelových věřitelů.

Byla-li pravomocně nařízena likvidace dědictví, nelze již postupovat podle ustanovení § 175p až 175s o. s. ř. (srov. § 175t odst. 3 o. s. ř.). Vyplývá z toho (mimo jiné), že po právní moci usnesení o nařízení likvidace dědictví již není možné vydat usnesení o dědictví, kterým by bylo potvrzeno nabytí dědictví jedinému dědici nebo kterým by bylo potvrzeno, že dědictví, které nenabyl žádný dědic, připadlo státu, nebo kterým by byla schválena dohoda o vypořádání dědictví nebo dohoda o přenechání předluženého dědictví věřitelům k úhradě dluhů anebo kterým by bylo potvrzeno nabytí dědictví podle dědických podílů, nedojde-li mezi dědici k dohodě (srov. § 175p a § 175q odst. 1 o. s. ř.), i kdyby vyšlo najevo, že dědictví není (a nikdy nebylo) předlužené nebo že nebyly splněny jiné předpoklady pro nařízení likvidace dědictví. Po právní moci usnesení o dědictví tu proto není nikdo, o kom by bylo možné mít důvodně za to, že je zůstavitelovým dědicem, i kdyby některým osobám (jinak) svědčilo dědění ze závěti nebo ze zákona, neboť je vyloučeno, aby kdokoliv z titulu dědického práva nabyl dědictví. Po pravomocném nařízení likvidace dědictví jsou tedy účastníky řízení pouze věřitelé, kteří soudu oznámili své pohledávky ve lhůtě určené v usnesení o nařízení likvidace dědictví, popřípadě též další osoby, o jejichž právech a povinnostech má být při likvidaci dědictví jednáno (srov. § 94 odst.1, větu první, o. s. ř.), a již z povahy jejich účasti na řízení vyplývá, že nemohou mít v dražbě prováděné soudním exekutorem podle ustanovení § 76 odst. 2 ex. ř. postavení povinného.

Ten, kdo popírá, že určitá věc, právo nebo jiná majetková hodnota patřily do majetku zůstavitele nebo že by mohly být z jiného důvodu zpeněženy při likvidaci dědictví a výtěžek zpeněžení použit k uspokojení zůstavitelových věřitelů, musí své právo uplatnit samostatně, a to – s přihlédnutím k tomu, že zákonem není výslovně předepsán postup pro vyloučení věci, práva nebo jiné majetkové hodnoty ze zpeněžení při likvidaci dědictví – návrhem, kterým se bude u soudu, u něhož je vedeno příslušné řízení o dědictví, domáhat rozhodnutí, že označená věc, právo nebo jiná majetková hodnota nepatří do likvidace dědictví; dokud nebude o tomto návrhu pravomocně rozhodnuto, nesmí soud (notář jako soudní komisař) přistoupit ke zpeněžení takové věci, práva nebo jiné majetkové hodnoty podle ustanovení § 175u odst. 1 o. s. ř. Uvedené samozřejmě neplatí tehdy, jestliže za řízení o dědictví bylo o věci, právu nebo jiné majetkové hodnotě již dříve – zejména v souvislosti s vypořádáním společného jmění zůstavitele a jeho manžela podle ustanovení § 175l o. s. ř. nebo při rozhodování o obvyklé ceně majetku zůstavitele podle § 175o o. s. ř. – pravomocně rozhodnuto, že patří do majetku zůstavitele, nebo jestliže otázka vlastnictví zůstavitele (důvodu, v důsledku kterého určitá věc, právo nebo jiná majetková hodnota mohou být při likvidaci dědictví použity k uspokojení věřitelů zůstavitele, i když mu nepatřily) byla pravomocně vyřešena v jiném řízení, obojí samozřejmě za předpokladu, že pravomocné rozhodnutí je pro popírajícího závazné ve smyslu ustanovení § 159a o. s. ř. Z uvedeného je současně zřejmé, že postavení povinného není způsobilým právním prostředkem pro uplatnění práva, které brání (by mohlo zabránit) ve zpeněžení majetku při likvidaci dědictví v dražbě provedené soudním exekutorem podle ustanovení § 76 odst. 2 ex. ř.

Průběh exekuce prodejem nemovitostí právní úprava rozděluje do několika relativně samostatných fází, v nichž se řeší vymezený (ucelený) okruh otázek; jde o fázi nařízení exekuce, určení ceny nemovitosti a jejího příslušenství, ceny závad a práv s nemovitostí spojených, určení závad, které prodejem v dražbě nezaniknou, a určení výsledné ceny, vydání dražební vyhlášky, provedení vlastní dražby a rozvrh rozdělované podstaty. Jednotlivé fáze jsou zpravidla završeny usnesením, jehož účinky vylučují možnost v další fázi znovu řešit otázky, o kterých již bylo pravomocně rozhodnuto. Jako dražitelé nemohou při dražbě vystupovat (mimo jiné) povinný a manžel povinného (srov. § 336h odst. 4 o. s. ř.).

Smysl (účel) zpeněžení majetku při likvidaci dědictví spočívá v tom, že majetek zůstavitele (případně též majetek jiných osob, může-li být použit k uspokojení zůstavitelových věřitelů) bude prodán a že výtěžek zpeněžení soud rozvrhne mezi věřitele, kteří mají právo na uspokojení svých pohledávek při likvidaci dědictví alespoň zčásti. „Přiměřenost“ postupu podle ustanovení exekučního řádu (§ 76 odst. 2 ex. ř.) při dražbě nemovitostí proto spočívá – s přihlédnutím ke smyslu (účelu) této dražby, provedené na návrh notáře jako soudního komisaře a na základě smlouvy uzavřené mezi soudním exekutorem a notářem – v aplikaci těch ustanovení, která upravují „technologii“ prodeje nemovitostí v dražbě a která vypořádávají věcná a nájemní práva, jež (případně) na nemovitostech váznou.

Dražbu nemovitosti provedenou na návrh notáře jako soudního komisaře soudní exekutor zahájí oceněním a ohledáním nemovitosti (provedeným podle ustanovení § 66 odst. 5 ex. ř. a § 336 o. s. ř.), podle jejichž výsledků vydá usnesení o ceně (§ 336a odst. 1 až 3 o. s. ř.); usnesení o ceně soudní exekutor doručí notáři a osobám, o nichž je mu známo, že pro ně váznou na nemovitosti práva a závady s nemovitostí spojená (§ 336a odst. 4 o. s. ř.). Od ocenění a ohledání nemovitosti a od vydání usnesení o ceně soudní exekutor upustí tehdy, nevyšlo-li najevo, že by na nemovitosti vázla práva a závady uvedená v ustanoveních § 336a odst. 1 písm. b) a c) a § 336a odst. 2 o. s. ř., a byla-li cena nemovitostí (jako podklad pro určení nejnižšího podání) sjednána ve smlouvě uzavřené mezi notářem a soudním exekutorem.

Po právní moci usnesení o ceně nebo na základě ceny nemovitosti sjednané s notářem soudní exekutor usnesením nařídí dražbu. Usnesení o dražební vyhlášce musí obsahovat údaje uvedené v ustanovení § 336b odst. 2 o. s. ř. s výjimkou upozornění podle ustanovení § 336b odst. 2 písm. i) o. s. ř. a výzvy podle ustanovení § 336b odst. 2 písm. j) o. s. ř.; výzva podle ustanovení § 336b odst. 2

písm. k) o. s. ř. se v dražební vyhlášce sice uvede, avšak nikoliv s poukazem na ustanovení § 267 o. s. ř., ale na návrh podaný u soudu, u něhož je vedeno příslušné řízení o dědictví, a požadavkem na rozhodnutí, že prodávaná nemovitost nepatří do likvidace dědictví.

Dražební vyhlášku soudní exekutor doručí příslušnému katastrálnímu úřadu a do vlastních rukou notáři a osobám, o nichž je mu známo, že mají k nemovitostem předkupní právo, věcné právo nebo nájemní právo; současně postupuje (může postupovat) podle ustanovení § 336c odst. 3 a 4 o. s. ř. a § 124 odst. 1 ex. ř. Proti dražební vyhlášce mohou podat odvolání jen notář a osoby, které mají k nemovitostem předkupní právo, věcné právo (s výjimkou práv zajišťujících pohledávky) nebo nájemní právo; přitom platí omezení odvolání uvedené v ustanovení § 336c odst. 5, větě druhé, o. s. ř.

Po právní moci usnesení o dražební vyhlášce soudní exekutor přistoupí k vlastní dražbě nemovitosti. Při dražbě lze uplatnit předkupní právo (způsobem uvedeným v ustanovení § 336e odst. 3 o. s. ř.) a požadavek na odročení dražby podle ustanovení § 336i odst. 1 o. s. ř. (bude-li zjištěno, že byl u soudu, u něhož je vedeno příslušné řízení o dědictví, podán návrh s požadavkem na rozhodnutí, že prodávaná nemovitost nepatří do likvidace dědictví, který není zjevně bezdůvodný). Dražba se koná, dokud dražitelé činí podání; dražitelé jsou vázáni svými podáními, dokud soud neudělí příklep.

Při udělení příklepu soudní exekutor postupuje podle ustanovení § 336j a § 336k o. s. ř.; usnesení o příklepu se ovšem doručuje pouze notáři, vydražiteli a dražitelům, kteří po udělení příklepu vznesli námitky. Odvolání proti usnesení o příklepu mohou podat kromě nich také osoby, které mají k nemovitostem předkupní právo, věcné právo (s výjimkou práv zajišťujících pohledávky) nebo nájemní právo, kterým nebyla doručena dražební vyhláška, jestliže se z tohoto důvodu nezúčastnily dražby.

Vlastní dražbu nemovitosti lze uskutečnit i elektronicky. Soudní exekutor v takovém případě postupuje podle § 336o o. s. ř.; ustanovení § 336o odst. 2 písm. f) o. s. ř. se nepoužije.

Převzetí nemovitosti a nabytí vlastnictví k nemovitosti vydražitelem se řídí ustanovením § 336l o. s. ř. Nejvyšší podání soudní exekutor odevzdá soudu (notáři jako soudnímu komisaři) ihned poté, co bylo zaplaceno.

Nebylo-li při dražbě učiněno ani nejnižší podání, soudní exekutor dražbu skončí. Další dražbu (ve smyslu ustanovení § 336m o. s. ř.) provede, jen jestliže to bylo ve smlouvě uzavřené s notářem sjednáno. Uskuteční-li se další dražba, použije se také ustanovení § 336n o. s. ř.; o závazcích tzv. obmeškalého vydražitele rozhodne soudní exekutor a rozdíl na nejvyšším podání se zaplatí soudu (notáři jako soudnímu komisaři).

V projednávané věci odvolací soud dovodil v souladu se zákonem, že „správnost rozhodnutí o nařízení likvidace dědictví nelze v tomto řízení již posuzovat“, neboť usnesení o nařízení likvidace dědictví nabylo právní moci a ve smyslu ustanovení § 175t odst. 3 o. s. ř. brání tomu, aby s majetkem zůstavitele (a dalším majetkem, který lze použít k uspokojení zůstavitelových věřitelů) bylo naloženo jinak, než jak to vyplývá z ustanovení § 175u a § 175v o. s. ř.

S odvolacím soudem lze souhlasit také v tom, že podání žaloby „o vyloučení předmětného spoluvlastnického podílu z exekuce nemá vliv na správnost provedené dražby“. Dovolací soud jen dodává, že otázka, zda předmětný (v dražbě prodávaný) spoluvlastnický podíl na nemovitostech patří do zůstavitelova majetku a zda tedy může být podle ustanovení § 175u odst. 1 o. s. ř. zpeněžen, byla „s konečnou platností“ již vyřešena pravomocnými usneseními Okresního soudu ve Zlíně ze dne 11. 7. 2008 a Krajského soudu v Brně ze dne 19. 3. 2009, která jsou pro dovolatele (jako účastníky řízení o dědictví do doby nařízení likvidace dědictví) ve smyslu ustanovení § 159a o. s. ř. závazná a která proto brání, aby tato otázka byla znovu posuzována (navíc před nepříslušnými soudy v tzv. sporném řízení podle Části třetí občanského soudního řádu), a že opakované námitky dovolatelů požadující

„vyloučení předmětného spoluvlastnického podílu z exekuce“ představují jen příčinu průtahů ve zpeněžení tohoto majetku zůstavitele.

Odvolací soud však chybně dovodil, že dovolatelé mají (měli) v dražbě prováděné soudním exekutorem JUDr. M. R. „obdobné postavení jako povinný v exekučním řízení“, ačkoliv v dražbě prováděné soudním exekutorem podle ustanovení § 76 odst. 2 ex. ř. povinný nevystupuje; veden tímto chybným právním závěrem odvolací soud nesprávně vymezil práva a povinnosti dovolatelů, která jim přísluší při zpeněžování předmětného spoluvlastnického podílu na nemovitostech, neboť nemohou být založena na „obdobném postavení“, jaké má povinný v exekučním řízení, ale mohou mít původ pouze – jak vyplývá z výše uvedeného – v předkupním právu k prodávanému spoluvlastnickému podílu, popřípadě ve věcném právu (s výjimkou práv zajišťujících pohledávky) nebo nájemním právu k nemovitostem, anebo v právním postavení dražitelů, kteří vznesli námitky proti udělení příklepu. S přihlédnutím k ustanovení § 336h odst. 4 o. s. ř. pak nemůže obstát ani závěr odvolacího soudu o tom, že dovolatelka 1) se mohla (jako dražitelka) zúčastnit dražby konané dne 3. 4. 2013, neboť „nedošlo k vadám, které by způsobily, že se nemohla zúčastnit dražby“.

Z uvedeného vyplývá, že usnesení odvolacího soudu není správné; protože nejsou dány podmínky pro zastavení dovolacího řízení, pro odmítnutí dovolání, pro zamítnutí dovolání nebo pro změnu usnesení odvolacího soudu, Nejvyšší soud napadené usnesení zrušil (§ 243e odst. 1 o. s. ř.) a věc vrátil odvolacímu soudu (Krajskému soudu v Brně) k dalšímu řízení (§ 243e odst. 2, věta první a druhá, o. s. ř.).